

DÖNEM SONU İŞLEMLERİ ARASINDA ÖZELLİK ARZ EDENLER

1.VADELİ MEVDUATLARIN YIL SONU DEĞERLEMESİ

Vadeli mevduatların dönem sonu itibariyle işlemiş faizlerinin hesaplanarak ait oldukları dönemde gelir kaydı yapıp yapılmayacağı hususu, Vergi sistemimiz içerisinde öteden beri tartışmalara konu olduktan sonra, 01.01.2004 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere VUK'un 281 nci maddesine "vadeli mevduatların değerlendirme gününe kadar işlemiş faizleri ile dikkate alınacağı hükmü" 5228 sayılı kanun ile eklenerek tartışmalara son verilmiştir.

Yapılan değişiklikle, ticari işletme bünyesindeki vadeli mevduat hesaplarının yıl sonu itibariyle işlemiş faizleri hesaplanarak gelir tablosuna aktarılacaktır. Vadeli mevduat hesaplarındaki dönem sonu değerlendirme işlemi, ticari işletme kapsamındaki vadeli mevduatlar açısından geçerli olup, kişilerin kendi adlarına olan ve işletme ile ilgili bulunmayan mevduat hesapları eskiden olduğu gibi vadeleri dolduğu yıl itibariyle beyan edilecektir.

Bu şekilde hesaplanarak ait olduğu yıl gelirlerine dahil edilen faiz geliri üzerinden, ilgili banka tarafından beyanname verme süresi sonuna kadar tevkif edilmiş olan stopaj gelir vergisi beyanname üzerinde mahsup edilebilecektir. Dikkat edileceği üzere mahsuba konu olacak verginin "beyanname verme süresinin sonuna kadar tevkif edilmiş olması" gerekmektedir. Uygulamada bu sürenin Gelir vergisine tabi işletmeler için 15.Mart, Kurumlar vergisi mükellefleri için 15. Nisan' a kadar olacağı tabidir. Vadeleri belirtilen sürelerden sonra dolan vadeli mevduat hesapları nedeniyle hak edilen faizler üzerinden kesilen stopaj vergiler, ertesi hesap döneminde mahsup edilebilecektir.

Dönem sonu itibariyle hesaplanarak cari yıl gelirlerine dahil edilen faizlerin defter kaydı aşağıdaki gibi olmalıdır.

	./.	
281 GELİR TAHAKKUKLARI	85,00	
193 PEŞİN ÖDENEN VERGİLER	15,00	
642 FAİZ GELİRLERİ		100,00

Yukarıda tahakkuk ettirilen ve vadesi takip eden yıl mart ayında dolacak olan faiz gelirin tamamının 150 YTL olduğunu varsaydığımızda, bu gelirin cari yıla ait olan 100 YTL'si yukarıda gösterildiği gibi kayıtlara aktarılmalı, ertesi yıla ilişkin kayıt ise aşağıdaki gibi olmalıdır.

	./.	
102 BANKALAR	127,50	
193 PEŞİN ÖDENEN VERGİLER	7,50	
642 FAİZ GELİRLERİ		50,00
281 GELİR TAHAKKUKLARI		85,00

2.VADESİ ERTESİ YILA SARKAN BANKA KREDİLERİNİN DEĞERLEMESİ

Vadeli mevduat dönem sonu değerlemesinde olduğu gibi, vadesi ertesi yıla sarkan kredi faizlerinin cari döneme isabet eden tutarlarının, cari dönem kazancının tespitinde dikkate alınıp alınamayacağı hususu da vergi literatüründe büyük tartışmalar neden olduktan ve Danıştay içtihatları birleştirme kurulunun kararının öncesinde, 01.01.2004 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere VUK'un 285 nci maddesine "kredi sözleşmelerine müstenit borçlar değerlendirme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle ile dikkate alınacağı hükmü" 5228 sayılı kanun ile eklenerek tartışmalara son verilmiştir.

Yapılan değişikliğe göre, vadesi ertesi yıla sarkması nedeniyle faiz ödemesi ertesi yılda yapılması gereken kredilere ilişkin, cari yıla isabet eden faiz hesaplanarak gider hesaplarına aktarılması gerekmektedir.

Dönem sonu itibariyle hesaplanarak cari yıl giderlerine dahil edilen faizlerin defter kaydı aşağıdaki gibi olmalıdır.
1.000 YTL tutarlı, 31.05.2006 vadeli ve %18 faizli kredinin 01.12.2005 tarihinde kullanıldığı varsayılırsa, 31.05.2006 ödenecek faiz 90 YTL olacaktır. 2005 yılında 1 aylık kullanım süresine isabet eden tutar ise 15 YTL olacaktır ($180/360 \times 30 = 15$)

	./.	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	15,00	
381 GİDER TAHAKKUKLARI		15,00

Eğer kredi hesabı döviz üzerinden açılmışsa, faiz hesaplaması da dövizde göre yapılacak, döviz cinsinden hesaplanacak faiz tutarı dönem sonu kuru ile değerlendirilerek gider kaydedilecektir. Döviz kredi bakiyesi de ayrıca dönem sonu kuru ile değerlendirilecek olup, ayrıntılı açıklama ileride yapılacaktır.

3.İHRACAT İŞLEMLERİNDEN DOĞAN ALACAKLARIN DEĞERLEMESİ

Vergi sistemimiz içerisinde, ihracattan doğan yurt dışı alacakların genel olarak dövizli alacaklardan herhangi bir farkı yoktur ve aynı esaslara göre dönem sonu değerlemesine tabidirler.

Buna rağmen ihracat bedelleri ile ilgili muhasebe işlemleri meslek mensuplarının karşısına her zaman için problemli konu özelliğini korumuştur. Bunun nedeni ise, ihracat bedellerinin tabi olduğu kambiyo düzenlemelerinin karışık ve muhasebe/ vergi düzenlemelerine paralel olmayışıdır.

İhracat bedelinin Yurda getirilişiyle ilgili düzenlemeler aşağıda gösterildiği gibi olup, her bir duruma uyan alacakların değerlemesi müteakiben açıklanacaktır.

1. İhracat bedelinin % 70'inin 90 gün içerisinde Yurda getirilip kalan % 30'unu Yurda getirilmesi zorunlu değildir.
2. İhracat bedelinin tamamını 180 gün içerisinde getirilmelidir.(bu durumda % 70 'nin 90 günde getirilmesine gerek olmayıp tamamı 180 günde getirilmelidir)
3. Her bir Gümrük Beyannamesi bazında 100.000 USD ve eşiti dövizin Yurda getirilmesine gerek olmadan aracı bankalarca ihracat hesaplarının kapatılması mümkündür.

Yukarıdaki tahsil şekillerine göre ihracat alacaklarının durumu 31.12.2005 tarihi itibarıyla aşağıdakilerden herhangi biri gibi olabilir. (Örnek olarak, her biri 100.000 USD tutarında 2 adet ihracat bedelinden kaynaklanan alacağın tutarı aşağıdakilerden herhangi biri gibi olabilecektir.

Her iki ihracat aynı gün yapılmış olup, İhracat günün kuru 1 USD 1,34000 YTL, Yıl sonu kuru 1USD 1,34180 (alacak efektif para olmadığından döviz kuru ile değerlendirilmelidir)

1. 140.000 USD 3 aylık süre içerisinde Ülke'ye getirilmiş (1 USD 1,34250YTL'den 187.950 YTL), kalan % 30'un yurda getirilmeyeceğine karar verilmiştir.
2. 3 aylık süre içerisinde % 70 getirilmemiş olmasına rağmen yıl sonu itibarıyla %85'i getirilmiş, yıl sonu itibarıyla 6 aylık süre dolmamıştır. (% 85'in geliş kurunu yine 1 USD 1,34250 YTL kabul edelim)
3. Yıl sonu itibarıyla Ülke'ye ihracat bedeli getirilmemiş ve aracı olan bankadan ihracat hesaplarının terkin yolu ile kapatılması istenmiştir.
4. 6 aylık sürenin 30.11.2005 tarihinde dolmuş olmasına rağmen bu süre içerisinde sadece 20.000 USD yurda getirilmiş(1 USD 1,3110), yıl sonuna kadar başka bir ihracat bedeli yurda getirilmemiştir.

Yukarıdaki durumlara uyan ihracat bedeli alacakları aşağıdaki gibi değerlendirilmelidir.

Yapılan ihracat bedeli				Gelen ihracat bedeli			Yıl sonu ihracat alacağı			Kur farkı	
	döviz	kur	ytı	döviz	kur	ytı	döviz	kur	ytı	ytı	hes kod
1	200.000	1,3400	268.000	140.000	1,3425	187.950	60.000	1,3418	80.508	458	601
2	200.000	1,3400	268.000	170.000	1,3425	228.225	30.000	1,3418	40.254	479	601
3	200.000	1,3400	268.000	0		0	200.000	1,3418	268.360	360	601
4	200.000	1,3400	268.000	20.000	1,3110	26.220	180.000	1,3418	241.524	-256	612

Her bir durum itibarıyla yapılan işlemlerin açıklaması şöyledir.

1. İhracat bedelinin 3 aylık süre içerisinde % 70'i Ülkeye getirildiği için, kalan % 30'unun getirilmesine kambiyo mevzuatına göre gerek olmamasına rağmen, vergi mevzuatına göre böyle bir imkan söz konusu olmadığından, bakiye alacak vergi mevzuatına uygun olarak tahsil edilerek kayıtlar üzerinde kapatılmadıkça alacak olarak kalacak ve değerlemeye devam edilecektir.
2. Bu madde de herhangi bir özelliği olan durum söz konusu değildir. Kalan % 15' in değerlendirilmesi yapılmıştır.
3. Bu madde de yer alan durumda, işletme sahibi kambiyo mevzuatındaki hükümlerden yararlanarak ihracat bedellerinin tamamını Yurda getirmemiştir.(Her bir gümrük beyannamesi bazında 100.000 USD'yi aşmadığından) Vergi mevzuatımızda kambiyo mevzuatındakine paralel hükümler yer almadığından, ihracat alacağı var kabul edilerek değerlendirme yapılmıştır. (işletme ihracat alacağının tahsil edildiğini ispat edene kadar değerlemeye devam edilecektir, bu tahsilatın işletme sahibi tarafından yapıldığı belgelenirse, bu tarih itibarıyla işletme sahibi ch'na devredilerek değerlemeye son verilmelidir.)
4. Bu örnekte de tahsil edilmeyen % 80 'nin değerlendirilmesi yapılmış olup, takip eden dönemlerde de tahsilatın yapılmayan kısmı için değerlemeye devam edilmelidir. Eğer alacağın tahsili mümkün olmayacaksa yasal işlemleri müteakip şüpheli veya değersiz alacak olarak giderleştirilmelidir.

NOT:1. Aleyhte meydana gelen kur farkı 612 hesaba kaydedilmiştir.(Aleyhte kur farkının satış bedelini azaltan bir unsur olduğu gerekçesiyle.) 656 hesaba yazılmasını önerenler de çokçadır. Her ikisi de vergi uygulamasında herhangi bir sakınca teşkil etmeyecektir.

2. Lehte meydana gelen kur farklarının 601 hesaba yazılmasının nedeni, ihracatın cari yılda yapılmış olmasındandır. Önceki yıla ait ihracat bedelinin cari yılda tahsil edilmiş olması halinde, meydana gelen lehe kur farkı 646 hesaba, aleyhe kur farkı 656 hesaba yazılmalıdır.

(İhracatçılar yurda getirmekle zorunlu oldukları ihracat bedelini yurda getirmedikleri takdirde, bu kıymetin % 5'i tutarında ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.(TPKK 3/b))

Yukarıda yapılan açıklamalara uyan muhasebe kayıtlarının aşağıda gösterildiği gibi yapılması mümkündür.
Örnek 1

120 YURT DIŞI ALICILAR	268.000,00	
601 YURT DIŞI SATIŞLAR		268,000,00
İhracat işleminin kaydı (GB tarih/ no) 200.000 USD		
102 BANKALAR	187.950	
120 YURT DIŞI ALICILAR		187.950
140.000 USD'nin tahsili		
120 YURT DIŞI ALICILAR	458,00	
601 YURT DIŞI SATIŞLAR		458,00
60.000 USD olacağın yıl sonu değerlemesi		

Yukarıda görüldüğü üzere, kur farkları ihracat alacakları ile ilgili tahsilat yapıldıkça değil, dönem sonunda topluca yapılmıştır. Bu şekilde geçici vergi dönemleri sonunda her ihracata ait tahsilat ve bakiyenin bir defa ve topluca(hem tahsil edilenlerden, hem de bakiyeden kaynaklanan kur farkının topluca ve bir seferde hesaplanması) hesaplanması, işlemlerde sağlıklı sonuç alması yönünden daha uygundur.

Diğer maddelerdeki örneklerinde benzer şekilde kayıtlarının yapılması gerekecektir.

4.ORTAYA ÇIKAN DİĞER KUR FARKLARININ MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Kur farkına ilişkin açıklamalara başlamadan önce, bazı açıklamaların yapılmasına ihtiyaç vardır. Bilindiği üzere yabancı paralar nakit olduğunda efektif olarak ifade edilmekte, hesap cinsinden olduğunda ise döviz olarak ifade edilmektedir. Kur değerlemesinde de değerlendirilecek olan kıymetin bu özelliğine dikkat edilerek hangi kur ile değerlendirileceğine karar verilmelidir. Bu anlamda kasa ve bankalarda bulunan dövizler efektif olarak kabul edilmekte olduğundan bu kıymetlerin Efektif alış kuru ile, diğer kıymetlerin değerlemesinde döviz alış kuru esas alınmalıdır. Maliye Bakanlığı genellikle her yıl efektif ve döviz alış kurunu açıklamakta olduğundan yıl sonu değerlemesinde bu kurların dikkate alınması gerekir. Maliye Bakanlığının kur açıklamadığı durumlarda Merkez Bankası kurları alınmalıdır.

Geçici vergi dönemlerinde ise, değerlendirilecek kıymetin cinsine bakılmadan tamamı için Döviz alış kurunun dikkate alınması mümkündür.

Döviz cinsinden olan borç ve alacaklar nedeniyle kur farkının hesaplanabilmesi için öncelikle döviz tutarlarının da muavin bazında takibi gerekir.

Önceki bölümde de açıklandığı üzere, dövizle yapılan her işlemde sonra kur farkı hesaplamak yerine, dönem sonunda bir defa hesaplama yapılmalıdır. Bu şekilde yapılması uygulayıcılar açısından kolaylık ve zaman tasarrufu sağladığı gibi, günlük kayıtların yoğunluğu ve tekdüzeliği esnasında bu konunun gerektirdiği dikkat ve yoğunlaşmanın zorluğu hata riskine neden olmaktadır. Önerilen yöntemin kullanılması halinde dönem içerisindeki dövizli işlemlerin, işlemin yapıldığı günün kuru ile dikkate alınması gerekir. Örneğin 28.11.05 günü yapılan bir tahsilat veya ödemenin 28.11.05 tarihine ait döviz alış kuru ile yapılması gerekir.

Aşağıda gösterilen işlemler nedeniyle kur farkı meydana gelmesi mümkün olup, her bir duruma ilişkin kısa açıklamalar yapıldıktan sonra ortak özellikleri yansıtan bir hesaplama tablosuna aşağıda yer verilecektir.

4.1 Alacak ve Borçlanmalar nedeniyle ortaya çıkan kur farkları;

Hesaplanan kur farklarının hangi hesaplara kaydedildiği tablodan görülebilmektedir. Borçlar ile ilgili hesaplanan kur farklarının 780 hesaba yazılmasına dikkat edilmelidir. (MSUGT)

İhracat bedelleri ile ilgili kur farklarına önceki bölümlerde yer verildiğinden bu bölümde tekrarlanmamıştır.

4.2 Döviz cinsinden krediler nedeniyle ortaya çıkan kur farkları;

Tabloda gösterildiğinden başka bir özelliği yoktur.

4.3 MDV alımların nedeniyle ortaya çıkan kur farkları;

MDV' in aktive girdiği yıla ait kur farklarının 255 hesaba (veya diğer MDV hesaplarına) kaydedilmesi gerekir. Takip eden yıllarda maliyete ekleme veya gider yazma hususunda seçimlik hak söz konusudur. Ancak aktifleştirilmeyi takip eden yılda hangisi seçilmişse, sonraki yıllarda aynısına devam edilmelidir.

4.4 İthalat veya Yurt içi döviz ile mal veya hizmet alımından doğan kur farkları;

Emtianın satın alınıp işletme stoklarına girdiği tarihe kadar olan kur farklarının maliyete kaydedilmesi gerekir, daha sonra ödeme esnasında ortaya çıkanların ise gider olarak(780 hes) kaydedilmesi Mümkündür.

4.5 Döviz Kasası veya Döviz üzerinden Banka mevduatı nedeniyle ortaya çıkan kur farkları;

Bu işlemlerin değerlemesinde efektif alış kurunun dikkate alınması ve ortaya çıkan kur farkının duruma göre 646 veya 656 hesaba kaydedilmesi gerekir.

Dövizle ödenen sipariş avanslarından doğan kur farkları;

Bu konuda literatürde bir görüş birliği yoktur. Öteden beri değerlendirme yapılmasını ifade edenler olduğu gibi yapılmaması görüşünde olanlarda vardır. Şahsi düşüncem yapılmaması yönünde olmakla beraber, olaya göre karar vererek vergi zıyana neden olmamak gerekir.

4.7 Döviz ile yapılan finansal kiralama sözleşmelerinden kaynaklanan kur farkları;

Döviz üzerinden yapılan finansal kiralama sözleşmelerinde 301 ve 401 hesaplarda yer alan döviz cinsi borçların değerlemeye tabi tutulacağı, 302 ve 402 hesapların hiçbir zaman değerlendirilmeyeceğine dikkat edilmelidir. (302 ve 402 hesap borç karakteri taşımaz, aktifleştirilmiş gider karakteri taşır) Bu hesaplar ancak finansal kiralama taksitlerinin ödenmesi esnasında ödeme kuru ile ilk alımdaki kayıt kuru arasındaki fark tutarı, kur farkı olarak hesaplanır.

Ayrıca, MDV alımlarında ortaya çıkan kur farkının alımın ait olduğu yılda aktifleştirileceğine ilişkin kural, finansal kiralama konusu olan MDV 'ler içinde söz konusu olup, bu döneme ilişkin kur farklarının 260 hesaba kaydedilmesi gerekir.

Değerleme işlemlerine ilişkin hesaplamalar tablo haline getirilerek aşağıda yer verilmiştir.

		Değerleme öncesi bakiye		D.S kuru	Değerleme son.bakiye	Kur farkı		kodu
		USD	YTL			Lehe	Aleyhe	
100	DÖVİZ KASASI	700	910	1,3409	939	29		646
100	DÖVİZ KASASI	700	948	1,3409	939		9	656
102	BANKALAR	700	910	1,3409	939	29		646
102	BANKALAR	700	948	1,3409	939		9	656
120	ALACAKLAR	2.000	2.644	1,3418	2.684	40		646
120	ALACAKLAR	2.000	2.697	1,3418	2.684		13	656
320	BORÇLAR	2.000	2.644	1,3418	2.684		40	780
320	BORÇLAR	2.000	2.697	1,3418	2.684	13		646
320	BORÇLAR (mal alımı)	2.000	2.644	1,3418	2.684		40	153
320	BORÇLAR (MDV alımı)	2.000	2.644	1,3418	2.684		40	255
300	BANKA KREDİLERİ	2.000	2.644	1,3418	2.684		40	780
300	BANKA KREDİLERİ	2.000	2.697	1,3418	2.684	13		646
301	FİNANSAL KİR. BORÇLAR	2.000	2.644	1,3418	2.684		40	780
301	FİNANSAL KİR. BORÇLAR	2.000	2.644	1,3418	2.684		40	255
401	FİNANSAL KİR. BORÇLAR	2.000	2.697	1,3418	2.684	13		646

5. DEĞERSİZ ALACAKLAR VE ŞÜPHELİ ALACAKLARIN DEĞERLEMESİ

Başlıkta gösterilen iki konunun birbirine benzerliği ve ayrımının ortaya konulabilmesi amacıyla her ikisi birlikte açıklanmaya çalışılacaktır.

Değersiz alacaklar;

Bilanço hesabına göre defter tutanlar değersiz alacak yolu ile zarar yazabilecekleri gibi, işletme hesabı esasına göre defter tutanlarda değersiz alacak yolu ile gider yazabilirler.

Değersiz alacak olarak zarar kaydı yapacak olanların, bu olacaklarının kaynağına ilişkin satış ve alacağın takibinin yapıldığı cari hesaplarını tevsik etmek (belgeleye bağlama) zorundadırlar.

VUK' nu 322 nci madde hükümlerince değersiz alacak yazılması için kazai bir hükme(mahkeme kararı) veya kanaat verici bir vesikaya bağlanması gerekir. Kanaat verici vesikanın ne olacağı her zaman tartışma konusu olmakla beraber, aşağıda sayılanların literatürde kanaat verici vesika olduğu kabul edilmektedir.

- Konkordoto anlaşması ,
- Alacaktan vazgeçildiğini gösteren mahkeme tutanağı,
- Borçlunun varlık bırakmadan öldüğü ve mirasçılarının mirası reddettiğini gösteren belgeler,
- Mahiyeti itibaren yukarıdakilere benzerlik gösterenler,

Değersiz alacak konusu, yukarıda sıralananlarda olduğu gibi açık bir durum gösteriyorsa zarar yazılmalı, onun dışındaki konularda çok ciddi araştırma yapılmalı, uzman kişilerin görüşlerine başvurulmalıdır. Ayrıca, bazı işletmelerin zarar yazmak için gerçeğe uymayan durumları yaratabilecekleri nedeniyle, Meslek mensuplarının değersiz alacak yazma konusunda dikkat ve özenli olmaları gerekir.

Aciz vesikası, alacağın ödenmesinin o an itibariyle mümkün olmadığını ifade etmekte, alacağı ortadan kaldırmamaktadır. Bu nedenle gider yazılmaması önerilmektedir.

Değersiz alacak işlemine ilişkin madde kaydı aşağıdaki gibi olmalıdır.

689	D.O.DIŞI GİDER VE ZARARLAR	300.000
120	ALACAKLAR	300.000

İşletme defteri tutanların doğrudan gider yazmaları gerekmektedir.

Şüpheli Alacaklar;

Şüpheli alacak VUK'nun 323 ncü maddesi hükümlerince karşılık ayırmak suretiyle zarar yazılacak olup, şüpheli alacak ayırma şartları aşağıda sayıldığı gibidir.

- Şüpheli alacak ayırma sadece Bilanço usulüne tabi olanlar için söz konusu olabilir,
- Sadece ticari ve zirai kazanç faaliyetine bağlı olarak şüpheli alacak ayrılabilir,
- Alacağın teminata bağlanmış olmaması gerekir,
- Alacağın dava veya icra safhasında bulunması gerekir,
- Yapılan protesto veya yazı ile bir defadan fazla istenmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş olan dava veya icra takibine değmeyecek tutardaki alacaklar,

Alacağın bir kısmı için teminat olması halinde, teminat olmayan kısım için şüpheli alacak ayrılması mümkündür.

Şüpheli alacak uygulamasında aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir;

- Alacak yıl sonu itibariyle şüpheli durumda olup olmadığı doğrulanmalıdır, yıl içinde mahkemeye veya icraya başvurulmasına rağmen, sonradan takipten vaz geçilmektedir, Bazen de dava ve icra işlemine yönelik işlem sadece konunun şekli unsurlarını yerine getirmeye yönelik olduğundan, dava veya icra takip edilmediğinden düşmektedir, Yıl sonlarında benzer durumlara dikkat edilmeli, mümkünse icra dairelerinden durumu belirten yazı alınmalıdır.
- Şüpheli alacak yolu ile karşılık ayrılan alacakların takip eden yıllarda takibi yapılarak tahsili söz konu olmuşsa gelir yazılmalıdır.(veya takip düşmüşse)
- Karşılık ayrılma alacağın şüpheli hale geldiği,(dava veya icra safhasına gelen) yılda olmalıdır, Ancak Danıştayın sonraki yıllarda da karşılık ayrılabilceği yönünde kararları devamlılık arz etmektedir.
- Şüpheli alacağa konu olan alacağın defter ve belgeler üzerinde ispatlanması ve ticari ve zirai faaliyetten doğduğunun açık olması gerekir.
- Şüpheli alacak katma değer vergisi dahil tutar üzerinden ayrılacaktır,

Örnek olay;

(X) A.Ş mal satışı nedeniyle (Y) A.Ş den olan 50.000 YTL alacağı nedeniyle 15.09.2005 tarihinde icraya başvurmuştur.2005 yılı sonu itibariyle icra takibine devam edilmiş, 15.02.2006 tarihinde bu alacağa karşılık 40.000 YTL tahsil edilmiş, kalanı için aciz vesikası verilmiştir.

Bu işlemlerle ilgili muhasebe kayıtları aşağıda gösterildiği gibi yapılmalıdır,

2005 yılında yapılacak kayıtlar,	
128	ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR
120	ALICILAR HESABI
	alacağın şüpheli hale gelmesi
654	KARŞILIK GİDERLERİ

129	ŞÜPHELİ TİC. ALC.KARŞILIĞI	50.000
	karşılık ayrılması	
2006 yılında yapılacak kayıtlar,		
100	KASA	40.000
128	ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR	40000
	şüpheli alacaktan tahsilat	
129	ŞÜPHELİ TİC.ALC.KARŞILIĞI	40.000
644	KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR	40000
	ayrılan karşılığın iptali	

6. YENİLEME FONU

Yenileme fonu, sadece Bilanço esasına göre defter tutanlar tarafından uygulanması mümkün olan ve dayanağı VUK'nun 328 ve 329 maddeleri olan bir vergi erteleme uygulamasıdır.

Yenileme fonu uygulamasına ait esaslar aşağıda yer verildiği gibidir.

- Bilanço esasına tabi olan mükelleflerce uygulanabilecektir,
- Satılan sabit kıymetin yenilenmesinin zaruri olması gerekir,
- Yenilenmesinin zorunlu olmadığı durumda, yenileme için işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olmalıdır,
- Sabit kıymetin zayı olması nedeniyle alınan sigorta tazminatları içinde yenileme fonu ayrılabilir,
- Satılan sabit kıymet ile yeni satın alınan sabit kıymetin aynı neviden olması gerekir,(sabit kıymetin teknolojik veya başka nedenlerle farklı olması hali mümkün olmakla beraber, kullanım yerinin aynı olması gerekir) ancak, kamyon yerine binek otonun alımı düşünülemez.
- Yenileme fonuna alınan kar 3 yıl içinde kullanılmalıdır, Sürenin hangi yıldan başlayacağı hususunda farklı görüşler bulunsa da, satış yılını takip eden takvim yılından başlayarak 3 yılın hesaplanması ağırlıklı olarak kabul edilmektedir.(2005 yılında satılan iktisadi kıymet için 2008 yılı sonuna kadar süre vardır)
- Yenileme fonundan, satın alınan yeni sabit kıymete ilişkin amortismanlar mahsup edilir, (yeni satın alınan iktisadi kıymet üzerinden ayrılan amortismanlar gider yazılmak yerine yenileme fonu hesabı borçlandırılmak suretiyle mahsup yapılır)
- 3 yıl içinde işin terki, devri ve işletmenin tasfiyesi söz konusu olması halinde kullanılmayan fon kar'a ilave edilir.

Yenileme fonu uygulamasında yapılacak muhasebe kayıtları aşağıdaki gibi olmalıdır,

102	BANKALAR HESABI	50.000
257	B.AMORTİSMANLAR	56.000
254	TAŞITLAR	70.000
679	D.OLAĞAN GELİR VE KARLAR	36.000
679	D.OLAĞAN GELİR VE KARLAR	36000
549	ÖZEL FONLAR	36000
	satış karının fona alınması	
254	TAŞITLAR	80.000
102	BANKALAR	80000
	yeni iktisadi kıymet alımı	
549	ÖZEL FONLAR	16.000
257	B.AMORTİSMANLAR	16.000
	yeni kıymet amortismanının fona mahsubu	

Sabit Kıymetin yenilenmemesi halinde ise 3. yıl sonunda aşağıdaki kayıt yapılmalıdır.

549	ÖZEL FONLAR	36.000
-----	-------------	--------

7. BAĞIŞ VE YARDIMLAR

Bağış ve yardımlar vergi sistemimizde, Gelir vergisi kanunun 89. maddesi, Kurumlar vergisi kanunun 14.maddesi ile Katma değer vergisi kanunun 17.maddesinde yer almaktadır. Bunların dışında çeşitli yasalar içerisinde de bağış ve yardımlara ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

% 100 MATRAHTAN İNİDİRİLECEK BAĞIŞ VE YARDIMLAR

Bağış yapılacak kurum ve kuruluşlar	Bağışın konusu	Dayanağı yasa maddesi
Genel ve Özel bütçeli kamu idareleri, İl Özel idareleri, Belediyeler,Köyler	(Okul,sağlık tesisi,en az 100 yatak kapasiteli öğrenci yurdu veya çocuk yuvası,yetiştirme yurdu,huzur evi, bakım ve rehabilitasyon merkezi)' nin inşası dolayısıyla yapılan harcamalar, veya bu tesislerin inşası için bu kuruluşlara yapılan her türlü bağış ve yardımlar ile mevcut tesislerin faaliyetlerini devam ettirebilmek için yapılan her türlü nakdi ve ayni bağış ve yardımların tamamı.	GVK 89/5, KVK mük 14/1c
Genel ve Özel bütçeli kamu idareleri, İl Özel idareleri, Belediyeler,Köyler,kamu yararına çalışan dernekler,vergi muafiyeti tanınan vakıflar,bilimsel araştırma faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşlar	Yanda sayılan kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan yada Kültür ve Turizm Bakanlığınca desteklenmesi uygun görülen GVK 89/7 a,b,c,d,e,f,g,h,i,j ben- dinde sayılan faaliyetler	GVK 89/7 a,b,c, d,e,f,g,h,i,j KVK mük 14/1d
Amatör spor kulüpleri	Sponsorluk harcamaları	GVK 89/8 KVK mük 14/d
Ana sözleşmelerinde Gıda bankacılığı faaliyeti bulunan dernek ve vakıflar	Gıda bankacılığı kapsamında yapılan gıda,temizlik,giyecek,yakacak maddeleri bağışı	GVK 89/6 KVK (GVK/40)

BEYAN EDİLECEK GELİRİN % 5'İNİ AŞMAYAN MAKBUZ MUKABİLİ BAĞIŞ VE YARDIMLAR

Genel ve Özel bütçeli kamu idareleri, İl Özel idareleri, Belediyeler,Köyler,kamu yararına çalışan dernekler,vergi muafiyeti tanınan vakıflar	konu sınırlaması yok	GVK 89/4 KVK Mük 14/1,B
--	----------------------	-------------------------

YAPILAN BAĞIŞIN % 50 SİNİN İNDİRİMİ KABUL EDİLENLER

Profesyonel spor kulüpleri	Sponsorluk harcamaları	GVK 89/8 KVK mük 14/d
----------------------------	------------------------	-----------------------

ÖZEL KANUNLARI UYARINCA YAPILAN BAĞIŞLAR (bağışın tamamı vergiden indirilecektir)

Atatürk Kültür,Dil ve tarih Yüksek kurumu	2876/101
Sosyal Y.ve Dayanışmayı Teşvik Fonu	3294/9
Üniversiteler ve ileri teknoloji enstitüleri	2547/56
TÜBİTAK	278/13
Silahlı Kuvvetler Güçlendirme vakfı	3388/3
Çocuk esirgeme kurumu	2828/20,b
Afetler mahalli yardım komiteleri	7269/44,45
İlk öğretim kurumları	222/76
Milli ağaçlandırma ve erozyon kanuna göre yapılanlar	4122/12
Sekiz yıllık kesintisiz eğitim kurumlarına	4306/7,1
Emeli sandığı kanunu hükümlerince	5434/Ek 44
Gülhane Tıp Akademisi	2955/46,b

Yapılan bağışın % 100'nün beyan edilen gelirden indirimi mümkün olanlar, zarar da olsa indirimi mümkün olan bağışlar olup, bu bağışlar tutarı kadar zararın ertesi yıla devri artacaktır (Zarar da olsa indirimi mümkün olan bağış uygulamasını sadece kurumlar vergisi mükellefleri yapabilecektir.)

Diğer bağışların böyle bir özelliği olmayıp, kurum kazancı yoksa indirimi mümkün değildir.

Aşağıda hem % 100' e tabi, hem de %5' e tabi bağışı bulunan, ayrıca geçmiş yıl zararı ve yatırım indirimi istisnası bulunan bir kurumun beyanname üzerinde bağış indirimleri görülmektedir.% 5 'e tabi bağışın esas alınacağı kurum kazancı, ticari kazanç kanunen kabul edilemeyen gider eklendikten ve geçmiş yıl zararları indirildikten sonraki tutardır. (yatırım İndirimi uygulamasından önce)

Kurumun % 100 ` e tabi bağış tutarı 3000 YTL olup tamamı indirim konusu yapılmıştır. % 5' e tabi bağış tutarı ise, 600 YTL olup, bu tutar gelir tablosunda 689 hesap vasıtası ile ticari kazançtan indirilmiştir. Yıllık beyanname 600 YTL tutarındaki bağış kkeg tutarı içersinde ticari kazançta ilave edilmiş, daha sonra bulunan kurum kazancının %5'i kadarı bağış olarak kurum kazancından indirilmiştir. Kurum kazancı üzerinden hesaplama $8.500/1.05 * \%5 = 405$ YTL şeklinde yapılmıştır.

Ticari kazanç		12.500	13100
kkeg	(+)	1000	400
Bağış (%100)	(-)	3.000	3000
geçmiş yıl zararı	(-)	2.000	2000
Kurum kazancı	(=)	8.500	8500
Bağış yardım	(-)	405	405
Beyan edilecek gelir (	(=)	8.095	8.095
Yatırım indirimi	(-)	4.000	4.000
Matrah		4.095	4.095

Yukarıdaki sistemin doğrulamasını yandaki sütun üzerinde gösterildiği şekilde yapmak mümkündür. Eğer 600 YTL bağış deftere kaydedilmeyip doğrudan beyanname üzerinde indirim yapılacak olsaydı, durum yandaki sütunda gösterildiği gibi olacak ve sonuç değişmeyecekti.

8. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDE AMORTİSMAN VE FİNANSMAN GİDERLERİ

Finansal kiralama ile ilgili en son düzenleme 4842 sayılı yasa ile 01.07.2003 tarihinden geçerli olmak üzere yapılmıştır.

Yapılan düzenlemelere göre kiracı tarafından yapılacak olan ödemeler kullanma hakkı (kira bedeli) ve finansman giderinden oluşmakta olup, kullanma hakkı eskiden olduğu gibi gider yazılmak yerine 260 hesap ile hak olarak aktifleştirilecektir.

Finansal kiralama konusu iktisadi kıymetin aktifleştirildiği yıla ait faizlerde aktifleştirilmesi, takip eden yıllarda ise doğrudan gider yazılmalıdır.(istendiğinde aktifleştirilmesi mümkündür)

Finansal kiralama ile edinilen iktisadi kıymetler üzerinden kiracı yatırım indirimi uygulayamaz.
Finansal kiralama işlemlerini muhasebeleştirilmesi aşağıdaki bölümlerde verilmektedir.

Kiracının muhasebe kayıtları

Finansal kiralama işleminin kiracı yönünden muhasebeleştirilmesine örnek,

Finansal kiralama konusu malın rayiç bedeli	150 000 000
Satın alma tarihi	01.01.2004
Sözleşme tarihi	01.01.2004
Kira taksitleri(dönem sonunda)	86.374.407
Kira süresi	5 yıl
Faiz oranı	% 50

Ödeme Ta.	Kira bedeli	Finansman payı	Anapara payı	Kalan ana para
31.12.04	86.374.407	75.000.000	11.374.407	138.625.593
31.12.05	86.374.407	69.312.797	17.061.610	121.563.983
31.12.06	86.374.407	60.781.991	25.592.416	95.971.567
31.12.07	86.374.407	47.985.783	38.388.624	57.582.943
31.12.08	86.374.407	28.791.464	57.582.943	0
Toplam	431.872.035	281.872.035	150.000.000	

01.01.2004

260- HAKLAR HESABI	150.000. 000
302- ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇ. MALİYET.	75.000.000
402- ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇ. MALİYET.	206.872.035
301-FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇ.	86.374.407
401-FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇ.	345.497.628

..... nolu sözleşme ile finansal kiralamaya konu iktisadi kıymetin kaydı.

31.12.2004

301- FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR	86.374.407
780- FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI	75.000.000
191- İNDİRİLECEK KDV HESABI	863.744
302- ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇ.MALİ.	75.000.000
102- BANKALAR	87.238.151

Kiranın 1 taksitinin ödenmesi kaydı.

31.12.2004

401- FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇ.	86.374.407
--	------------

301- FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇ

86.374.407

İzleyen yıl içinde ödenecek kira taksitinin aktarılması kaydı.

31.12.2004

302- ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇ.MALİ.

69.312.797

402- ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇ.MALİ.

69.312.797

İzleyen yıl içinde ödenecek finansal kiralama faizlerinin akt.kaydı.

31.12.2004

770- GENEL YÖNETİM GİDERLERİ

30.000.000

268- BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR

30.000.000

.....Finansal kiralama konusu ik.kıymetin amortismanı